

BEZROBOTNI

POMOC, REJESTRACJA, UPRAWNIENIA.

Stan prawny na dzień 1 listopada 2007 r.,

Wydanie X

Opracowanie skierowane jest do osób, które znajdują się w jednej z poniższych sytuacji:

- Ukończyły szkołę średnią, wyższą lub kurs zawodowy i po raz pierwszy szukają pracy.
- Utraciły pracę.
- Spodziewają się, że wkrótce utracą pracę.
- Chcą zmienić dotychczasowe miejsce zatrudnienia i poszukują pracy.

Przedstawiamy obowiązujące przepisy prawne dotyczące osób bezrobotnych wynikające z Ustawy z dn. 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2001 r., Nr 6, poz. 56 z późn. zm.) oraz z Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dn. 28 lutego 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia rejestracji i ewidencji bezrobotnych oraz innych osób poszukujących pracy (Dz. U. z 1997 r., Nr 25, poz. 131 z późn. zm.).

I. REJESTRACJA

Gdzie należy rejestrować się?

W Powiatowym Urzędzie Pracy:

- 1) w stałym lub
- 2) czasowym miejscu zameldowania albo
- 3) w miejscu aktualnego pobytu (osoby, które nie posiadają meldunku). Osoby wymienione w pkt. 2 i 3 składają oświadczenie, iż nie są zarejestrowane w innym urzędzie pracy (§1 rozporządzenia).

Jakie dokumenty są wymagane przy rejestracji?

- dowód osobisty
- legitymacja szkolna (w przypadku niepełnoletnich)
- oryginały dokumentów potwierdzających wykształcenie (np. świadectwo, dyplom, zaświadczenie o ukończeniu kursu)
- świadectwa pracy i legitymacja ubezpieczeniowa (jeśli osoba pracowała wcześniej)
- zaświadczenie o ewentualnej niemożności wykonywania pracy w określonych zawodach
- dla osób niepełnosprawnych jeden z dokumentów:
 - orzeczenie Komisji do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia,
 - orzeczenie zespołu do spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności (§3 rozporządzenia).

Każdy zarejestrowany bezrobotny ma założoną kartę rejestracyjną, w której zapisane są aktualne dane takie jak: data urodzenia, miejsce zamieszkania, okresy dotychczasowej pracy, terminy stawiania się w urzędzie pracy, złożone już propozycje zatrudnienia lub inne formy udzielonej pomocy.

Jakie obowiązki ma bezrobotny?

Bezrobotny ma obowiązek zgłaszania się w wyznaczonych terminach w urzędzie pracy, żeby zapoznać się z ofertami pracy i potwierdzić gotowość podjęcia pracy (art. 13 ust. 2 ustawy). Rejestrując się należy zapamiętać wyznaczony termin następnej wizyty. Osoba, która nie stawi się w ciągu 5 dni i nie powiadomi o przyczynie

swojej nieobecności powoduje utratę statusu bezrobotnego na 3 miesiące, licząc od dnia niestawienia się w urzędzie (art. 13 ust. 3 pkt. 5 ustawy).

II. UPRAWNIENIA

Z jakich form pomocy korzysta osoba zarejestrowana w PUP?

- Zgodnie z art. 31 ustawy, bezrobotny otrzymuje zaświadczenie o uprawnieniach do świadczeń zdrowotnych. Daje ona prawo do świadczeń zdrowotnych, na takich samych zasadach jak wszyscy ubezpieczeni, zarówno bezrobotnemu, jak i członkom jego rodziny. Urząd pracy odprowadza za bezrobotnego składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Uprawnienie to obejmuje także osoby, które nie mają prawa do pobierania zasiłku, jak też członków rodzin tych osób (art. 25 ust. 1 pkt 2 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym).
- Może korzystać z informacji o wolnych miejscach pracy, które posiada Urząd Pracy.
- Może być skierowana przez Urząd Pracy na szkolenie umożliwiające zdobycie nowych kwalifikacji. W trakcie szkolenia otrzymuje dodatek szkoleniowy wynoszący 20% zasiłku dla bezrobotnych. Urząd pokrywa koszty szkolenia, ale jeśli nie ukończy się go z własnej winy poniesione opłaty podlegają zwrotowi (art. 16 ust. 4 ustawy).
- Może być skierowana do prac interwencyjnych lub robót publicznych, jeśli urząd pracy nie ma propozycji pracy odpowiadającej kwalifikacjom.
- Ma prawo do pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej (ale nie na zakup ziemi) w wysokości nie wyższej niż dwudziestokrotne przeciętne wynagrodzenie (art. 18 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 18 ust. 2).
- **Ma prawo do zasiłku dla bezrobotnych.** Okres pobierania zasiłku wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia/zachowania uprawnień pracowniczych oraz do okresów składkowych w ramach ubezpieczeń społecznych.

Kto może otrzymać zasiłek dla bezrobotnych?

Aby otrzymywać zasiłek zarejestrowany bezrobotny musi spełnić jednocześnie dwa warunki (art. 23 ustawy):

1. Urząd Pracy nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, skierowania do prac interwencyjnych, robót publicznych lub na utworzone dodatkowe miejsce pracy (powstałe w wyniku udzielenia pożyczki).
2. W okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień rejestracji był zatrudniony łącznie przynajmniej 365 dni.

Zasiłek traci osoba, która nie przyjęła propozycji zatrudnienia, odpowiadającego jej kwalifikacjom i wykształceniu. Ponownie o zasiłek może się ona ubiegać po 90 dniach.

Okres pobierania zasiłku

Okresy otrzymywania zasiłku mogą być różne m.in. uzależnione jest to od stopy bezrobocia na danym terenie (art. 25 ustawy):

- Na terenie powiatu/gminy o niskim bezrobociu (tj. stopa bezrobocia nie przekracza przeciętnej stopy bezrobocia w kraju np. w Warszawie) zasiłek otrzymuje się nie dłużej niż przez 6 miesięcy.
- Na terenie powiatu/gminy o wysokim bezrobociu (tj. stopa bezrobocia przekracza przeciętną stopę bezrobocia w kraju) zasiłek otrzymuje się nie dłużej niż przez 12 miesięcy.

Zasiłek dla bezrobotnych można też otrzymywać przez 18 miesięcy. Dotyczy to:

- osób mieszkających w dniu nabycia prawa do zasiłku i w okresie jego pobierania, na obszarze działania PUP, na terenie którego stopa bezrobocia przekracza 2-krotnie przeciętną stopę bezrobocia w kraju; jednocześnie osoby te powinny posiadać co najmniej 20-letni okres uprawniający do zasiłku,

- lub osób, które mają na utrzymaniu co najmniej jedno dziecko w wieku do 15 lat, a małżonek bezrobotnego jest także bezrobotny i skończył się jego okres pobierania zasiłku.

Ile wynosi zasiłek?

Jego wysokość zależy od tzw. okresu uprawniającego do zasiłku (długości łącznego okresu pracy, ale doliczamy m.in. okresy służby wojskowej, urlopu wychowawczego, inne - za które op. łączano składki na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy - patrz: art. 23 ust. 2 Ustawy). Jeśli wynosi on:

- do 5 lat - otrzymuje się 80% podstawowej kwoty zasiłku,
- 5 i więcej niż 5, ale mniej niż 20 lat - otrzymuje się 100% podstawowej kwoty zasiłku,
- co najmniej 20 lat - otrzymuje się 120% podstawowej kwoty zasiłku (patrz: art. 24 ustawy).

Zasiłek jest waloryzowany. Zasiłek wynosi 504,20 zł (od 1.03.2004 r.).

O czym jeszcze warto wiedzieć?

PUP może:

- może przyznać osobie skierowanej do pracy poza miejscem stałego zamieszkania bilet kredytowy na przejazd do miejsca zatrudnienia najtańszym środkiem komunikacji publicznej,
- zwrócić część lub całość kosztów dojazdów do pracy i zakwaterowania osobie zamieszkałej w powiecie (gminie) uznanym za zagrożony wysokim bezrobociem strukturalnym, która została skierowana i rozpoczęła pracę, staż lub szkolenie poza miejscem stałego zamieszkania (art. 31 pkt 4 i 6).

W powiatach / gminach zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym określa je Rada Ministrów w drodze rozporządzenia) mogą być stosowane szczególne zasady w celu ograniczenia bezrobocia i jego skutków (np. wydłużony okres pobierania zasiłku).

III. INNE ROZWIĄZANIA PRAWNE

Kto może otrzymać świadczenie przedemerytalne?

Świadczenie to może otrzymać osoba, która spełnia kryteria wymagane do uzyskania statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku, **a ponadto należy do jednej z podanych niżej grup** (art. 37k):

- 1) osiągnęła wiek co najmniej 58 lat kobieta i 63 lata mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub
- 2) do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 50 lat kobieta i 55 lat mężczyzna oraz osiągnęła okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn, lub
- 3) do dnia rozwiązania stosunku pracy, z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, osiągnęła okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, lub
- 4) do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rozwiązanie stosunku pracy, posiada okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 34 lata dla kobiet i 39 lat dla mężczyzn, a rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w związku z niewypłacalnością pracodawcy, lub
- 5) zakończyła okres zatrudnienia, o którym mowa w art. 19 ust. 2a (patrz: wyjaśnienie poniżej), i w wyniku zaliczenia go do okresu uprawniającego do emerytury spełnia warunki określone w punktach 1,3 lub 4

W art. 19 ust. 2a mowa jest o okresie wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych przez osoby bezrobotne (skierowane do tych prac przez starostę), które:

- ukończyły 53 lata - kobieta i 58 lat - mężczyzna,
- z którymi rozwiązano stosunek pracy w ostatnim zakładzie pracy z przyczyn dotyczących zakładu prac.

Wysokość świadczenia przedemerytalnego wynosi 80% kwoty emerytury określonej w decyzji organu rentowego ustalającej wysokość emerytury w celu ustalenia świadczenia przedemerytalnego (ustalenie to wydawane jest na wniosek PUP), nie mniej jednak niż 120% i nie więcej niż 200% zasiłku dla bezrobotnych.

Pracownikowi byłego państwowego przedsiębiorstwa gospodarki rolnej przysługuje świadczenie przedemerytalne, jeżeli w dniu 7 listopada 2001 r. posiadał status bezrobotnego oraz spełniał łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek - co najmniej 50 lat kobieta i 55 lat mężczyzna,
- posiadał okres uprawniający do emerytury - wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn,

- był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w państwowym przedsiębiorstwie gospodarki rolnej przez okres co najmniej 10 lat,
- zamieszkiwał w powiecie (gminie) uznanym za zagrożony szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym.

Pracownikom byłych PGR-ów przysługuje świadczenie przedemerytalne w wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych.

Kto jest absolwentem?

Zgodnie z ustawą jest to osoba, która ukończyła (art. 2 ust.1 ustawy):

- szkołę ponadpodstawową lub ponad gimnazjalną (publiczną, niepubliczną o uprawnieniach publicznej) albo
- szkołę wyższą,
- szkołę ponadpodstawową, ponad gimnazjalną albo wyższą, do której uczęszczała w systemie wieczorowym lub zaocznym i w ciągu 12 ostatnich miesięcy nauki nie była zatrudniona,
- studia podyplomowe lub doktoranckie podjęte w okresie 6 miesięcy od dnia ukończenia szkoły wyższej,
- szkołę specjalną,
- 12-miesięczne przygotowanie zawodowe w Ochotniczym Hufcu Pracy,
- kurs zawodowy trwający co najmniej 2 lata i jednocześnie w ciągu ostatniego roku jego trwania nie pracowała,
- ukończyła szkołę i jest osobą niepełnosprawną (uzyskała uprawnienia do wykonywania zawodu).

Uprawnienia absolwenta:

1. Absolwent zachowuje status bezrobotnego w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły lub kursu. Dzień ten jest określony w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie potwierdzającym ukończenie szkoły lub zaświadczeniu o ukończeniu kursu.

2. Bezrobotny absolwent po zarejestrowaniu się w urzędzie pracy:

- **Nie ma prawa do zasiłku**, ale z pozostałych form pomocy korzysta na takich samych zasadach jak inne osoby zarejestrowane w urzędzie pracy.
- Może zostać skierowany na szkolenie. Przysługuje mu wtedy stypendium w wysokości 60% zasiłku dla bezrobotnych (art. 37 a).
- Na swój wniosek (lub za zgodą), może zostać skierowany do odbycia stażu u pracodawcy (nie dłużej niż 12 miesięcy). Absolwentowi przysługuje wtedy stypendium w wysokości kwoty zasiłku dla bezrobotnego (37 b).
Okresy pobierania ww. stypendiów wlicza się do nabycia/zachowania uprawnień pracowniczych oraz do okresów składkowych w ramach ubezpieczeń społecznych. Na swój wniosek (lub za zgodą), może być skierowany na zasadach robót publicznych do pracy nie związanej z wyuczonym zawodem w instytucji użyteczności publicznej lub organizacji zajmującej się kulturą, oświatą, sportem, turystyką, opieką zdrowotną lub społeczną. Praca ta nie może trwać dłużej niż 6 miesięcy.

IV. JAK SZUKAĆ PRACY?

- **Nikt nie ma gotowej recepty na znalezienie lub zmianę pracy.** Najwięcej zależy od naszej aktywności. Należy pytać o pracę znajomych, czytać ogłoszenia w prasie. Często trzeba też wykazać się niemałą cierpliwością - pierwsze poszukiwania i rozmowy z pracodawcami mogą nie przynieść pożądanego efektu.
- Warto sprawdzić w książkach telefonicznych hasła: "marketingowe agencje - doradztwo personalne" lub "doradztwo personalne". Znajdują się tam adresy prywatnych agencji pośrednictwa pracy, które mają propozycje zatrudnienia inne niż posiada Urząd pracy. Firmy działające w Polsce mogą prowadzić pośrednictwo pracy po uzyskaniu wpisu do rejestru prowadzonego przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. **Korzystając z ich ofert należy pamiętać, że żadna firma pośrednicząca w poszukiwaniu pracy nie ma prawa żądać pieniędzy za jej znalezienie** (z wyjątkiem niektórych kosztów w przypadku skierowania do pracy za granicą).
- Osobom bezrobotnym i poszukującym pracy pomagają różne organizacje i instytucje państwowe (np. Ośrodki Pomocy Społecznej) oraz organizacje pozarządowe. Warto zgłosić się do nich i skorzystać z na ogół bezpłatnych porad specjalistów: doradców zawodowych, psychologów, prawników. Niektóre

placówki zajmują się poradnictwem zawodowym oraz pomagają znaleźć pracę (prowadzą pośrednictwo pracy). Czasem działają przy nich **Kluby Pracy**. W Klubach prowadzone są treningi osobowości oraz szkolenia, które "uczą" aktywnego szukania pracy. Jeśli jest to możliwe przed pójściem do wybranej instytucji warto zadzwonić i umówić się na spotkanie